

Наукові перспективи
Видавнича група

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

у рамках роботи Видавничої групи
"Наукові перспективи"

Матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції (07 червня 2022 року, м. Дебрецен (Угорщина) дистанційно)

*В Мирного неба!
Вільної України!*

Міжнародний економічний інститут (Есеніце, Чехія)
Central European Education Institute (Братислава, Словаччина)
Національний інститут економічних досліджень (Батумі, Грузія)
Казахський національний університету імені аль-Фарабі (Казахстан)
Інститут філософії та соціології Національної Академії Наук
Азербайджану (Баку, Азербайджан)
Батумський навчальний університет навігації (Батумі, Грузія)
Регіональна Академія Менеджменту (Казахстан)
Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів
наук з державного управління» (Київ, Україна)
Громадська організація «Асоціація науковців України» (Київ, Україна)
Університет Новітніх Технологій (Київ, Україна)
у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Матеріали XXI-ої Міжнародної науково-практичної конференції

(07 червня 2022 року, у м. Дебрецен (Угорщина), дистанційно)

2022 р.

International Economic Institute s.r.o. (Jesenice, Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
**Institute of Philosophy and Sociology of Azerbaijan National Academy of
Sciences (Baku, Azerbaijan)**
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
**Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences
in Public Administration" (Kyiv, Ukraine)**
**Public Organization Organization "Association of Scientists of Ukraine"
(Kyiv, Ukraine)**
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)
within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF MODERNIZATION OF SCIENCE: STATUS, PROBLEMS, DEVELOPMENT TRENDS

Materials of the 21th International Scientific and Practical Conference

June 7, 2022, Debretsen (Uhorshchyna) remotely

2022

УДК 001.3-048.35:0/9](06)

C91

Схвалено до друку Президією Громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення № 1/6-22, від 02.06.2022)

Матеріали конференцій індексуються у міжнародній пошуковій системі Google Scholar

Організаційний комітет конференцій:

І.В. Жукова - канд. н. держ. упр., доц.; *Є.О. Романенко* - д-р держ. упр., проф., Заслужений юрист України; *О.М. Непомнячий* - д-р держ. упр., проф., Заслужений будівельник України; *О.І. Дацій* - д-р економ. н., проф., Заслужений працівник освіти України; *В.Л. Федоренко* - д-р юр. н., проф., Заслужений юрист України; *О.М. Макаренко* - д-р мед. н.; *Маркета Павлова* – директор Міжнародного економічного інституту (Прага, Чехія); *Юрій Кійков* - доктор інформатики, доктор технічних наук у галузі розвитку освіти (Теплице, Чехія); *Володимир Бачишин* - доцент кафедри економіки (Братислава, Словаччина); *Петер Ошват* - доцент юридичного факультету (Братислава, Словаччина); *Л.С. Ахметова* - доктор історичних наук, професор політології, професор кафедри ЮНЕСКО (Казахстан); *Бадрі Гечбаія* - доктор економічних наук, професор, Асоційований професор Батумського державного університету ім. Шота Руставелі (Грузія).

Секретар: *А.С. Ковальчук* - здобувач ступеня доктора філософії (PhD).

Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І.В. Жукової, Є.О. Романенка. м. Дебрецен (Угорщина): ГО «ВАДНД», 07 червня 2022 р. 544 с.

У матеріалах XXI-ої Міжнародної науково-практичної конференції висвітлені: проблемні аспекти забезпечення безпеки національної економіки, її стабілізації та сталості, здатності до постійного оновлення, вдосконалення; дослідження щодо здійснення освітнього процесу в закладах післядипломної педагогічної освіти в умовах дистанційного та змішаного навчання; особливості формування соціально-психологічних особливостей «soft skills» у майбутніх психологів; питання пов'язані з протидією проявам корупції, особливо у секторі оборони України.

Матеріали будуть корисними та цікавими науковцям, викладачам, педагогам-практикам, представникам органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачам вищої освіти, громадсько-політичним діячам, а, також, усім, хто цікавиться міжнародним досвідом реалізації інноваційних освітніх процесів.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

© автори, 2022

© Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління», 2022

© Громадська організація «Асоціація науковців України», 2022

© Видавнича група «Наукові перспективи», 2022

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1.	22
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ, САМОВРЯДУВАННЯ І ДЕРЖАВНА СЛУЖБА	
Романенко Є.О.	22
<i>ВИЩІ СПЕЦІАЛІЗОВАНІ СУДИ ОТРИМАЛИ ПРАВО РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ</i>	
Zhang L.	27
<i>SUSTAINABILITY REPORTING RELEVANT TO CORPORATE GOVERNANCE ATTRIBUTES RELATE? EMPIRICAL EVIDENCE FROM CHINA</i>	
Гуменюк В.В.	30
<i>ДО ПИТАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ НА ПЕРІОД ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ</i>	
Дурман М.О., Дурман О.Л.	35
<i>ЗАСТОСУВАННЯ SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ ПРИ РОЗРОБЦІ СТРАТЕГІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД</i>	
Прокопенко Т.П.	40
<i>ЩОДО РОЛІ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ</i>	
Юськов Д.С.	46
<i>ОСОБЛИВОСТІ ПОЛЬСЬКОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ</i>	

- Карнаух Л.П.** 332
*СУТНІСТЬ ВИХОВАННЯ ШАНОБЛИВОСТІ У ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ
СПІЛКУВАННЯ*
- Кіщук В.В., Барціховський А.І., Дмитренко І.В.,
Бондарчук О.Д., Лобко К.А., Існюк А.С., Грищун Я.П.,
Скічко С.В., Максимчук В.В.** 336
*ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ ТА ЛЕКЦІЙ З ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ В
УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ*
- Коваленко Н.І.** 354
ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА В СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ
- Коваль Т.В.** 358
*ІНТЕГРУВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІ
НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ*
- Коврига О.О., Нагорна Н.В.** 363
*ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕВАГИ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ*
- Комар І.В.** 368
*ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА*
- Кондрацька Л.А.** 372
ЦИФРОВІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ У АРТКЛАСІ
- Концур В.В., Концур М.М.** 377
*ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ ТА ПРЕДМЕТНО-МОВНЕ
ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ (на прикладі Другої світової війни)*

Шановні колеги!

Сподіваюсь, що Ви та Ваші рідні у безпеці. Наразі, на нашій землі настали скрутні часи, однак, ми сильні та обов'язково з гідністю подолаємо всіх ворогів.

Вітаю із виходом матеріалів XXI-ї міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Дебрецен, Угорщина).

Приємно тримати в руках видання, яке є джерелом наукової інформації, компетентних оцінок і серйозної аналітики. Відрадно, що на його сторінках присутня атмосфера доброзичливої конкуренції і міжнародного дискусійного партнерства.

Упевнений, що досвід і професіоналізм організаційного комітету, співорганізаторів щомісячних наукових заходів дозволить їм бути корисними і цікавими для учасників та читачької аудиторії.

У матеріалах видання наявні наукові доробки з питань перспективних напрямів сталого розвитку економіки України як у постковідному світовому просторі, так і у повоєнний час; розробки рекомендацій щодо формування конкурентоспроможності малих та середніх підприємств з урахуванням регіональних особливостей; факторами економічної безпеки в умовах посилення загрози дестабілізації світового ладу, загалом, й світового господарства, зокрема, що є важливою проблемою у XXI столітті, яка потребує концептуального осмислення; аналізом результативності наукової діяльності через дослідження публікаційної активності.

Бажаю миру, здоров'я, процвітання та нових творчих успіхів.

**З повагою,
ректор Харківського національного
педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди,
доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України**

Бойчук Ю.Д.

Дорогі колеги! Слава Україні! Героям Слава!

Я щиро рада, що маю можливість сьогодні звернутися зі словами привітання і підтримки до учасників XXI-ої міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Дебрецен, Угорщина).

Попри найскладніші перешкоди, наукова спільнота стає ще міцнішою та згуртованішою. Сам факт успішної публікації видання у час війни свідчить сам про себе.

Багатогранність та актуальність висвітлених питань на сторінках матеріалів міжнародної науково-практичної конференції роблять їх цікавими не лише для учасників наукового заходу, а й дозволяє отримати практичні відповіді вченим із різних галузей науки, керівникам бізнес структур, співробітникам органів державного управління.

Принагідно, зичу перемоги у протидії російській агресії, повернення до мирного життя й розбудови Української держави, а, також, успіхів і звершень у щоденній науковій діяльності!

**З повагою,
директор Видавничої групи
«Наукові перспективи», кандидат
наук з державного управління, доцент,
Лауреат премії Президента України
для молодих вчених**

Жукова І.В.

Кіщук В.В.

професор, завідувач кафедри ЛОР-хвороб
*Вінницький національний медичний університет
ім.М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Барціховський А.І.

доцент кафедри ЛОР-хвороб
*Вінницький національний медичний університет
ім.М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Дмитренко І.В.

доцент кафедри ЛОР-хвороб
*Вінницький національний медичний університет
ім.М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Бондарчук О.Д.

доцент кафедри ЛОР-хвороб
*Вінницький національний медичний університет
ім.М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Лобко К.А.

доцент кафедри ЛОР-хвороб
*Вінницький національний медичний університет
ім.М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Існюк А.С.

асистент кафедри ЛОР-хвороб
*Вінницький національний медичний університет
ім.М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Грицун Я.П.
асистент кафедри ЛОР-хвороб
*Вінницький національний медичний університет
ім.М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Скічко С.В.
асистент кафедри ЛОР-хвороб
*Вінницький національний медичний університет
ім.М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Максимчук В.В.
асистент кафедри ЛОР-хвороб
*Вінницький національний медичний університет
ім.М.І.Пирогова
м. Вінниця, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЛЕКЦІЙ З ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

За останні роки критичного значення набуло вдосконалення проведення практичних занять і лекцій у дистанційному форматі внаслідок об'єктивних причин (пандемія COVID-19, військова агресія росії проти України тощо). Звичайно, враховуючи унікальні переваги дистанційної освіти (розвантаження транспортної системи, вивільнення житлового ресурсу, з відповідним економічним перерозподілом, можливість спілкування віддалених регіонів з провідними світовими науковими центрами) під час проведення практичних занять, лекцій і підсумків з клінічної медицини у Вищих навчальних закладах необхідно

максимально мінімізувати певні недоліки і складності дистанційного навчання:

1) неможливість детального обговорення повного обсягу запланованого робочою програмою клінічного матеріалу;

2) певну складність унаочнення великої кількості медичних даних (анатомічних, фізіологічних і клінічних);

3) необхідність відповідного матеріально-технічного і програмного забезпечення;

4) складність коректного оцінювання тощо.

Але навіть при вирішенні перерахованих проблем і повному технічному забезпеченні якісного зв'язку залишається проблематичним:

5) напрацювання клінічних практичних навичок.

Нижче детально проаналізовано досвід кафедри ЛОР-хвороб Вінницького національного медичного університету ім.М.І.Пирогова у впровадженні дистанційної освіти в клінічну дисципліну з мінімізацією її негативних рис.

Дійсно, детально обговорити весь запланований робочою програмою матеріал неможливо. Більше того, кількість матеріалу, що надають сучасні високотехнологічні методи радіологічного, ендоскопічного і лабораторного обстеження невинно збільшується. Збільшується і кількість сучасних методів лікування (ультразвукова, радіохвильова, лазерна, коблация хірургія тощо) в т.ч. ендоскопічного. Тому і виникає необхідність адаптації навчальної програми до особливостей дистанційної освіти.

З метою вибору найбільш вагомих клінічних питань з оториноларингології нами було проаналізовано рівень значимості інформаційних блоків за процедурою ABC В.Парето [1, 2, 3]. Переваги у обговоренні надавались:

1) захворюванням, які найчастіше зустрічаються на

амбулаторному прийомі сімейного лікаря і отоларинголога; 2) невідкладним станам; 3) нозологіям, що підлягають суворому епідеміологічному контролю; 4) запитанням, що складають бази даних ліцензійних іспитів КРОК-2 і КРОК-3; 5) проблемним питанням, які сьогодні широко дискутуються на науково-методологічних форумах і впливають на зміну класифікацій, протоколів діагностики і лікування ЛОР-захворювань.

В результаті виконаного аналізу визначено, що на амбулаторному прийомі сімейного лікаря 80 % нозологій (клас А), які були виділені методом АВС В.Парето, склали запальні захворювання верхніх дихальних шляхів (тонзиліти, фарингіти, риносинусити, отити) [4, 5, 6].

Серед невідкладних станів в оториноларингології найбільш поширеними станами (95%) є стенози гортані і носові кровотечі [4, 5, 6]. Враховуючи військову агресію росії проти України, слід очікувати у найближчому майбутньому появу і переважання у базах даних ліцензійних іспитів КРОК-2 і КРОК-3 клінічних випадків мінно-вибухової травми ЛОР-органів, насамперед, у вигляді акубаротравми, осколкових поранень голови і шиї (за власними даними третинного рівня надання спеціалізованої медичної допомоги військовим у цивільному медичному закладі).

Серед нозологій, що підлягають суворому епідеміологічному контролю більше 92 % склали задачі, що були присвячені дифтерії. Однак, слід очікувати у найближчому майбутньому появу і переважання у базах даних ліцензійних іспитів КРОК-2 і КРОК-3 клінічних випадків COVID-19.

Також методом АВС В.Парето були виділені найбільш поширені нозології баз даних ліцензійних іспитів КРОК-2 і КРОК-3. Наприклад, клінічні випадки отогенного менінгіту складають більше 90 % відсотків задач з теми «Отогенні

внутрішньочерепні ускладнення». Клінічні випадки дифтерії і моноцитарного гострого тонзиліту також перевищили 94 % відсотки задач з теми «Гострі запальні захворювання глотки» [4, 5, 6].

Зрозуміло, що в умовах обмеження у часі (ургентні стани, тестування) насамперед необхідно розглядати вибрані методом ABC В.Парето питання, що підвищить можливість правильного вирішення тестових запитань і клінічних ситуацій у 80-95% випадків.

Медицина постійно розвивається – з'являються нові методи дослідження (УЗД, СКТ, МРТ, ПЕТ тощо), виявляються нові імунологічні та імуногенетичні маркери захворювань [7, 8, 9], змінюється тактика лікування. Одним з відомих всім прикладам змін підходів до лікування в клінічній медицині є зміна показань до тонзилектомії. Нові імунологічні, біохімічні маркери хворих на хронічний тонзиліт коригують методи лікування і в т.ч. показання до тонзилектомії [8, 9].

Тому такі питання, що вже впроваджені в клінічну медицину обов'язково мають обговорюватись під час практичних занять і лекцій з ЛОР-хвороб сьогодні, не дочекаючись коли вони з'являться у підручниках.

Наступним прикладом і важливим питанням для обговорення під час клінічних занять з оториноларингології є зміна акцентів на етіологію і патогенез, а відповідно і лікування гострого риносинуситу. На сьогоднішній день класифікація гострих риносинуситів для сімейних лікарів, що впроваджується в Україні протягом десятиліття (вірусний, поствірусний і бактеріальний риносинусит) має бути обговорена при вивченні теми «Гострі запальні захворювання носа і біляносових пазух». Тим більше, що Європейські настанови з діагностики і лікування риносинуситів (EPOS 2012, 2020) ще не описані в підручниках для Закладів вищої освіти і постійно вдосконалюється [10, 11].

Також необхідно обговорити і тактику лікування гострого гнійного середнього отиту, що кілька років впроваджується в Україні під назвою «уважного спостереження» і затверджена протоколом МОЗ України у 2021 році [12, 13]. Поширена у світовій медицині тактика «watchful waiting» дозволяє уникати надмірного використання антибіотиків при лікуванні гострого гнійного середнього отиту [14, 15] і урегульовувати певні страхові і юридичні непорозуміння. Ця тактика також, ще не описана в підручниках для медичних Закладів вищої освіти України.

Наступним кроком у виконанні робочої програми шляхом дистанційної освіти є широке і детальне унаочення клінічних даних. З цією метою на першому етапі можливе використання ілюстрацій, фото- і відеоматеріалів клінічних і ендоскопічних досліджень, а також оперативних втручань в т.ч. ЛОР-ендоскопічних з відкритих джерел в т.ч. електронних (з обов'язковими авторськими посиланнями). Звичайно, у наступному вдосконаленні демонстрацій відбувається заміна запозиченого ілюстративного матеріалу власним, що більше узгоджується з особливостями розвитку медицини у певних локальних умовах.

Створення мультимедійних ілюстрованих презентацій для практичних занять і лекцій у рамках MS Office PowerPoint дозволяє демонструвати послідовно малюнки і текстові пояснення з затримкою у часі, що допомагає розвитку уяви про анатомічні утворення, клінічні прояви хвороб, їх лікування. В той самий час ці ж самі демонстрації можна використовувати для опитування і оцінювання знань і роботи студента. Тим більше у ВНМУ ім.М.І.Пирогова необхідно виставляти всі дані про проведені заняття у «Електронний журнал» (<https://ez.vnmu.edu.ua>).

«Електронний журнал» у системі дистанційної освіти вирішує велику кількість автоматизованих функцій

управління з електронною реєстрацією, обробкою даних в єдиній інформаційній системі для кожного структурного підрозділу окремо і установи в цілому [16]. Програмне забезпечення дозволяє планувати, контролювати та аналізувати навчальну діяльність. Оперативний доступ до інформації має керівництво університету, викладачі і студенти. Кожен студент має доступ до свого особистого кабінету і може контролювати тематичний розклад занять, рівень проходження кожної теми і загальний ICTS-рівень за предмет. «Електронний журнал» також дає змогу автоматизовано створювати єдину систему звітів, як внутрішніх так і згідно вимог Міністерства освіти і науки (МОН) України.

З метою збереження аутентичності, а також сприяння інтеграції у систему європейської охорони здоров'я текстові пояснення у презентаціях виконано крім латинської мови українською і англійською з їх кольоровою диференціацією. Позитивною рисою одночасного використання двох мов ще й дозволяє вдосконалювати володіння іноземною мовою, особливо у медичному аспекті. На першому етапі другою мовою стала англійська, ще й тому, що у ВНМУ ім.М.І.Пирогова проводиться викладання цією мовою іноземним студентам.

Використання однієї презентації для всіх студентів (україномовних і англомовних) з однієї сторони зменшує кількість файлового матеріалу і спрощує його пошук, а з другої дещо перевантажує кожний окремих попередньо продуманий слайд. Тому, наступна редакція презентацій проводилась у напрямку зменшення кількості матеріалу, що розташований на кожному окремому слайді – їх спрощенні.

Створенні універсальні презентації з невеликою корекцією можуть бути використані для різних типів занять (практичних занять і лекцій).

Звичайно, що для якісного проведення дистанційних занять необхідним є якісне обладнання. Тому після ургентного придбання мікрофонів і відеокамер згодом ми були вимушені вишукувати можливості придбання додаткового обладнання в т.ч. другого монітору до кожного комп'ютера, щоб розширити демонстрацію для викладача групи студентів (на одному моніторі) і демонстраційного матеріалу (на другому моніторі).

Також після спроб проведення дистанційних занять у програмах Remote, Skype, Zoom керівництво університету забезпечило можливість роботи викладачам і студентам ВНМУ ім.М.І.Пирогова у межах корпоративного програмного забезпечення Microsoft Teams і Google Meet.

Наступною особливістю проведення дистанційних занять є складність коректного оцінювання, що пов'язане не тільки з технічними характеристиками якості зв'язку, але й з суб'єктивними факторами (насамперед для англомовних груп). Так, студенти мають можливість підтримувати окремий зв'язок між собою, користуватись додатковими гаджетами (внутрішньоканальні переговорні пристрої, другий комп'ютер з пошуковою системою) або вже мати демонстраційний матеріал, що отриманий з попередніх занять інших груп тощо. Зрозуміло, що універсальної методики не існує і в кожному випадку непорозуміння усуваються різними шляхами.

Наприклад, якщо на демонстраційному слайді написано текст запитання (без тексту відповіді звичайно), то студент не зможе перевищувати ліміт часу на підготовку відповіді (перепитувати поки не отримає підказку зі сторони). Також, якщо запитання коротке і легко зрозуміле, то можна очікувати швидку і таку саму коротку і чітку відповідь у випадку володіння матеріалом.

Якісне проведення підсумкового модульного контролю можливе за умови створення відповідних мультимедійних

ілюстраційних презентації. На кафедрі ЛОР-хвороб ВНМУ ім.М.І.Пирогова проведення підсумкового модульного контролю поділено на три складові:

1) підсумок з практичних навичок та знання анатоμο-фізіологічних особливостей і методів обстеження ЛОР-органів. Проводиться на 7 практичному занятті і складається з наступних розділів:

- попередній перегляд (до підсумка) відео ендоскопічних методів дослідження ЛОР-органів, що виконані особисто студентом;
- контроль знань реальних ендоскопічних зображень анатомічних утворень ЛОР-органів,
- контроль знань анатомії на ілюстраціях, фотоматеріалах та схематичних зображеннях,
- інтерпретація аудіограм,
- інтерпретація рентгенограм або СКТ-грамм,
- інтерпретація камертонального дослідження слуху,
- тестовий контроль теоретичних знань;

2) обговорення клінічного випадку (аналогічно ліцензійному іспиту Крок 2, але з додатковими запитання про диференційну діагностику нозології, тактику лікування, препарати тощо) або написання та захист історії хвороби в умовах комбінованого (очного і дистанційного навчання) на 14 занятті;

3) відповідь на білет з 3-х питань (15 заняття).

Оцінка за підсумковий модульний контроль виводиться по сумі 3-х цих результатів відповідно таблиці розподілу балів, що затверджена робочою програмою.

З метою швидкого виконання згаданих розділів контролю створено у програмі PowerPoint відповідні презентації двома мовами з використанням реальних ендоскопічних зображень анатомічних утворень ЛОР-органів,

ілюстрацій, фотоматеріалів, схематичних зображень, аудіограм, рентгенограм, томограм, камертонального дослідження слуху і тестових запитань. Матеріали скомпоновані у білети, номери яких і їх послідовність, постійно змінюються.

Однак, мета практичний занять не тільки отримати теоретичні знання, але й набути і вдосконалити до артикуляційного рівня практичні навички. Практична підготовка здобувачів вищої освіти в умовах комбінованого навчання, яке все частіше використовується в умовах епідеміологічних обмежень (COVID-19) і військової агресії рашистів проти України, зумовлює подальший розвиток сучасних високотехнологічних методик. Серед практичних навичок класу А процедури В.Парето необхідно віднести 5 стандартних ендоскопічних методів ЛОР-обстеження (отоскопія, передня риноскопія, мезофарингоскопія, задня риноскопія і непряма ларингоскопія), а також методики надання невідкладної допомоги [1716] при стенозах гортані [18] і носових кровотечах [19].

Шляхом вдосконалення практичних навичок стандартних ЛОР-ендоскопічних методів обстеження може бути самостійна робота з використанням пластикових інструментів для разового використання, які є достатньо дешевими і доступними у фармацевції України. Звичайно, важливим є контроль виконання маніпуляцій викладачем. За нашим досвідом, досягнути економії часу можливо за рахунок запису відео обстеження студентом і його перегляду викладачем з наступними поясненнями помилок. Звичайно ця дія також вимагає витрат часу за рахунок виділених на предмет годин.

З оволодінням методиками надання невідкладної допомоги при стенозах гортані і носових кровотечах ситуація дещо складніша та більш дорого вартісна [17, 18, 19]. На

кафедрі ЛОР-хвороб створено колекцію відеозаписів хірургічних втручань (в т.ч. ендоскопічних) і маніпуляцій при стенозах гортані і носових кровотечах (конікотомія, трахеостомія, передня і задня тампонада носа, а також тампонада гемостатичними тампонами, коагуляція зони Кіссельбаха тощо) [19, 20]. Також створені умови для демонстрації і безпосереднього виконання інтубації гортані, передньої і задньої тампонади носа за допомогою гіпсової моделі голови-шиї безпосередньо в учбових кімнатах кафедри ЛОР-хвороб або симуляційному центрі університету. Звичайно, в умовах дистанційного навчання перспективним є створення моделей шляхом 3d-друку і тренування на дому.

На жаль, поки що у мріях залишається дистанційне використання технологій «роботохірургії» у 3d-середовищі з доповненою або віртуальною реальністю [20, 21].

Таким чином, з метою підвищення ефективності проведення практичних занять та лекцій з оториноларингології в умовах дистанційного навчання доцільно:

1) оптимізація витрат часу на обговорення під час практичних занять і клінічних лекцій найбільш клінічно вагомих запитань, які виділені процедурою ABC В.Парето (найбільш поширені на амбулаторному прийомі сімейного лікаря захворювання; особливо небезпечні стани або нозології, що підлягають суворому епідеміологічному контролю; основні патології, що складають бази даних ліцензійних іспитів КРОК-2 і КРОК-3; проблемні питання зміни класифікацій, методів діагностики і лікування, які освітлюються тільки на наукових форумах і можливо найближчим часом ввійдуть у навчальні програми і підручники);

2) широке і детальне унаочення клінічних даних шляхом інтеграції у MS Office PowerPoint ілюстрацій, фото- і

відеоматеріалів клінічних і ендоскопічних досліджень, а також оперативних втручань з текстовими поясненнями латинською, українською і англійською мовами;

3) якісне обладнання (мікрофон, відеокамера, другий монітор) з корпоративним доступом до програмного забезпечення Microsoft Teams і Google Meet;

4) створення відповідних мультимедійних ілюстраційних презентації для якісного проведення підсумкового модульного контролю з використанням реальних ендоскопічних зображень анатомічних утворень ЛОР-органів, ілюстрацій, фотоматеріалів, схематичних зображень, аудіограм, рентгенограм, томограм, камертонального дослідження слуху і тестових запитань з динамічною зміною нумерації і розташування у білетах;

5) використання відеозаписів самостійного обстеження ЛОР-органів (отоскопія, передня риноскопія, мезофарингоскопія, задня риноскопія і непрямая ларингоскопія), що надані студентом до підсумкового контролю.

Список використаних джерел:

1. Кіщук В.В., Барціховський А.І., Дмитренко І.В., Лобко К.А., Бондарчук О.Д., Рауцкіс П.А., Скічко С.В., Грицун Я.П., Шамрай С.О., Максимчук В.В. Шляхи підвищення ефективності підготовки студентів в умовах виконання Закону України «Про вищу освіту» / Імплементация закону України «Про вищу освіту» як складова академічної автономії ВНМУ ім.М.І.Пирогова : тези доп. навч.-метод. конф., (Вінниця, 17 лют. 2016 р.). - Вінниця, 2016. - С. 67. <https://dspace.vnmu.edu.ua/123456789/1155>.

2. Kramp K.H., van Det M.J., Veeger N.J., Pierie J.P. The Pareto Analysis for Establishing Content Criteria in Surgical Training / J. Surg. Educ.- 2016, Sep-Oct; 73(5):892-901. doi: 10.1016/j.jsurg.2016.04.010. Epub 2016 Jun 3. PMID: 27267561. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27267561/>.

3. Zhang J., Ding X., Zhou X., Chen W., Yao J., Guo Z., Chen L., Xia Y., Fan Q. Performance of HIV detection in Zhejiang province in China: The Pareto principle at work / J. Clin. Lab. Anal.- 2021.- Jun;35(6):e23794. doi: 10.1002/jcla.23794. Epub 2021 May 4. PMID: 33942384; PMCID: PMC8183946.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33942384/>.

4. Kishchuk V.V., Bartsikhovskiy A.I., Dmitrenko I.V., Bondarchuk O.D., Lobko K.A., Isnyuk A.S., Hrytsun Ya.P., Skichko S.V. Current directions of ENT practical classes and lectures optimization // Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ; Тарту (Естонія), 07 лютого 2022 р. / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ; Тарту: ГО «ВАДНД», 2022.- С. 439-49. <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-18.pdf>.

5. Кіщук В.В., Барціховський А.І., Дмитренко І.В., Лобко К.А., Бондарчук О.Д., Рауцкіс П.А., Скічко С.В., Грицун Я.П., Шамрай С.О., Максимчук В.В. Принцип Парето у підвищенні ефективності підготовки студентів з оториноларингології в умовах виконання «Закона про вищу освіту» / ЖВНГХ.- 2016 (жовтень).- №5-с.- С.59-60.

<https://dspace.vnmu.edu.ua/handle/123456789/5554>.

6. Барціховський А.І., Кіщук В.В., Дмитренко І.В., Лобко К.А., Бондарчук О.Д., Рауцкіс П.А., Грицун Я.П., Скічко С.В., Максимчук В.В. Використання принципу АВС Парето для підвищення ефективності підготовки лікарів-інтернів в умовах національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я України / В кн.: «Проблеми та перспективи вищої медичної школи у розробці та реалізації національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 р.р.» / Тез. доп. навч. метод. конф.- Вінниця.- 2015.- С.9. <https://dspace.vnmu.edu.ua/handle/123456789/5649>.

7. Дерепка К.П., Пухлик Б.М., Барціховський А.І. Стан імунологічної реактивності хворих на алергічний риносинуїт / Матеріали VIII з'їзду оториноларингологів України. – Київ, 1995. – С. 43-44.

https://dspace.vnm.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1309/immun_ARC%2095.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

8. Кіщук В.В., Дмитренко І.В., Барціховський А.І., Бондарчук О.Д., Лобко К.А., Грицун, Я. П. Сучасний підхід до консервативного лікування рекурентного (хронічного) тонзиліту на засадах доказової медицини.- Журнал вušних, носових і горлових хвороб. - 2016. - № 5_с. - С. 62-65.

http://www.ents.com.ua/confdoc/2016_kyiv.pdf,

https://dspace.vnm.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3296/XT_Kiщук_2016_5c_62.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

9. Лобко К.А., Мельников О.Ф., Кіщук В.В., Лобко А.Д., Бондарчук О.Д., Дмитренко І. В., Барціховський А. І. Стан місцевого імунітету при хронічному тонзиліті у вагітних.- Журнал вušних, носових і горлових хвороб. - 2011. - № 4. - С. 28-34. http://www.lorlife.kiev.ua/2011/2011_4_28.pdf,

https://dspace.vnm.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3295/to_ns_im_preg_Лобко_2011_4_28.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

10. Fokkens, Wytske & Lund, Valerie & Mullol, Joaquim & Bachert, Claus & Alobid, Isam & Baroody, Fuad & Cohen, Noam & Cervin, Anders & Douglas, Richard & Gevaert, Philippe & Georgalas, Christos & Goossens, Herman & Hellings, Peter & Hopkins, Claire & Jones, Nick & Joos, Guy & Kalogjera, Livije & Kern, Bob & Wormald, Peter. (2012). EPOS 2012: European position paper on rhinosinusitis and nasal polyps 2012. A summary for otorhinolaryngologists. *Rhinology*. 50. 1-12. 10.4193/Rhino50E2.

https://www.researchgate.net/publication/223982229_EPOS_2012_European_position_paper_on_rhinosinusitis_and_nasal_polyps_2012_A_summary_for_otorhinolaryngologists.

11. Fokkens WJ, Lund VJ, Hopkins C, Hellings PW, Kern R, Reitsma S, Toppila-Salmi S, Bernal-Sprekelsen M, Mullol J, Alobid I, Terezinha Anselmo-Lima W, Bachert C, Baroody F, von Buchwald C, Cervin A, Cohen N, Constantinidis J, De Gabory L, Desrosiers M, Diamant Z, Douglas RG, Gevaert PH, Hafner A, Harvey RJ, Joos GF, Kalogjera L, Knill A, Kocks JH, Landis BN, Limpens J, Lebeer S, Lourenco O, Mecoc C, Matricardi PM, O'Mahony L, Philpott CM, Ryan D, Schlosser R, Senior B, Smith TL, Teeling T, Tomazic PV, Wang DY, Wang D, Zhang L, Agius AM, Ahlstrom-Emanuelsson C, Alabri R, Albu S, Alhabash S, Aleksic A, Aloulah M, Al-Qudah M, Alsaleh S, Baban MA, Baudoin T, Balvers T, Battaglia P, Bedoya JD, Beule A, Bofares KM, Braverman I, Brozek-Madry E, Richard B, Callejas C, Carrie S, Caulley L, Chussi D, de Corso E, Coste A, El Hadi U, Elfarouk A, Eloy PH, Farrokhi S, Felisati G, Ferrari MD, Fishchuk R, Grayson W, Goncalves PM, Grdnic B, Grgic V, Hamizan AW, Heinichen JV, Husain S, Ping TI, Ivaska J, Jakimovska F, Jovancevic L, Kakande E, Kamel R, Karpischenko S, Kariyawasam HH, Kawauchi H, Kjeldsen A, Klimek L, Krzeski A, Kopacheva Barsova G, Kim SW, Lal D, Letort JJ, Lopatin A, Mahdjoubi A, Mesbahi A, Netkovski J, Nyenbue Tshipukane D, Obando-Valverde A, Okano M, Onerci M, Ong YK, Orlandi R, Otori N, Ouennoughy K, Ozkan M, Peric A, Plzak J, Prokopakis E, Prepageran N, Psaltis A, Pugin B, Raftopoulos M, Rombaux P, Riechelmann H, Sahtout S, Sarafoleanu CC, Searyoh K, Rhee CS, Shi J, Shkoukani M, Shukuryan AK, Sicak M, Smyth D, Sindvongs K, Soklic Kosak T, Stjarne P, Sutikno B, Steinsvag S, Tantilipikorn P, Thanaviratananich S, Tran T, Urbancic J, Valiulius A, Vasquez de Aparicio C, Vicheva D, Virkkula PM, Vicente G, Voegels R, Wagenmann MM, Wardani RS, Welge-Lussen A, Witterick I, Wright E, Zabolotny D, Zsolt B, Zwetsloot CP. European Position Paper on Rhinosinusitis and Nasal Polyps 2020. *Rhinology*. 2020

Feb 20;58(Suppl S29):1-464. doi: 10.4193/Rhin20.600. PMID: 32077450. https://epos2020.com/Documents/supplement_29.pdf.

12. Клінічна настанова, заснована на доказах Гострих середній отит / Наказ МОЗ України. КН 2021-688., квітень, 2021.- 94 с. <https://www.dec.gov.ua/mtd/gostryj-serednij-oty/>.

13. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги Гострих середній отит / Наказ МОЗ України. ГС 2021-688., 09.04.2021.- 34 с. <https://www.dec.gov.ua/mtd/gostryj-serednij-oty/>.

14. Pappas DE, Owen Hendley J. Otitis media. A scholarly review of the evidence. *Minerva Pediatr.* 2003 Oct;55(5):407-14. PMID: 14608264. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/14608264/>.

15. McCormick DP, Chonmaitree T, Pittman C, Saeed K, Friedman NR, Uchida T, Baldwin CD. Nonsevere acute otitis media: a clinical trial comparing outcomes of watchful waiting versus immediate antibiotic treatment. *Pediatrics.* 2005 Jun;115(6):1455-65. doi: 10.1542/peds.2004-1665. PMID: 15930204. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15930204/>.

16. Кіщук В.В., Дмитренко І.В., Існюк А.С., Барціховський А.І., Лобко К.А., Бондарчук О.Д., Рауцкіс П.А., Скічко С.В., Максимчук В.В., Грицун Я.П., Шамрай С.О. Електронний журнал – новий крок в реалізації інноваційних педагогічних технологій / Тези доп. навч.-метод. конф. «Сучасні методичні технології керування навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах».- м. Вінниця, 15 лютого 2018.- С. 71-2.

https://dspace.vnmu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3428/tezy_konf%20VNMU%202018_70_1p.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

17. Кіщук В.В., Барціховський А.І., Дмитренко І.В., Бондарчук О.Д., Лобко К.А., Існюк А.С., Грицун Я.П., Скічко С.В. Роль інноваційних технологій в оволодінні

практичними навичками з надання ургентної допомоги в оториноларингології в умовах епідеміологічних обмежень з метою розвитку конкурентоспроможної вищої школи // Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ; Ларнака, 07 січня 2022 р. / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ; Ларнака: ГО «ВАДНД», 2022. С. 278-83. <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/conf-theses>, <https://dspace.vnmu.edu.ua/123456789/5536>.

18. Кіщук В.В., Барціховський А.І., Дмитренко І.В., Шевчук Ю.Г., Бондарчук О.Д., Лобко К.А., Ліхницький О.О., Грицун Я.П., Рауцкіс П.А., Скічко С.В., Максимчук В.В., Існюк А.С. Шляхи підвищення конкурентоспроможності медичних працівників з питань надання негайної допомоги при стенозах гортані / Тези доповідей навчально-методичної конференції «Актуальні проблеми якісної підготовки медичних фахівців в умовах глобального конкурентного середовища».- Вінниця, 12 лютого 2020.- С.96-7. <https://dspace.vnmu.edu.ua/handle/123456789/4400>.

19. Кіщук В.В., Барціховський А.І., Дмитренко І.В., Бондарчук О.Д., Шевчук Ю.Г., Існюк А.С., Максимчук В.В., Рауцкіс В.П., Скічко С.В., Грицун Я.П., Лобко К.А. Шляхи покращення практичної підготовки медичних працівників з питань надання негайної допомоги при носових кровотечах в умовах дистанційного навчання / Збірник праць XIII з'їзду отоларингологів України (Одеса, 20-22 вересня 2021 р.).- Одеса, 2021.- С.50-1. <https://dspace.vnmu.edu.ua/123456789/5539>.

20. Кіщук В.В., Барціховський А.І., Рауцкіс П.А., Скічко С.В., Дмитренко І.В., Бондарчук О.Д., Лобко К.А., Максимчук В.В., Існюк А.С., Грицун Я.П. Види і роль 3d-моделювання у формуванні практичних навичок з оториноларингології / «Медична симуляція – погляд у

майбутнє» (Впровадження інноваційних технологій у Вищу Медичну Освіту України: матеріали наук.-практ. конф. з міжнародною участю, (Вінниця, 7-8 лют. 2020 р.). - Вінниця, 2020. - С. 25-6. <https://dspace.vnmu.edu.ua/123456789/5540>.

21. Khor WS, Baker B, Amin K, Chan A, Patel K, Wong J. Augmented and virtual reality in surgery-the digital surgical environment: applications, limitations and legal pitfalls / Ann. Transl. Med.- 2016.- Dec;4(23):454. doi: 10.21037/atm.2016.12.23. PMID: 28090510; PMCID: PMC5220044.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5220044/>.

*Матеріали XXI-ої Міжнародної науково-практичної конференції
(07 червня 2022 року, у м. Дебрецен (Угорщина), дистанційно)*

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Підписано до друку 03 червня 2022 р.
Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2. Наклад 100 прим.

*Видавець: Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея
докторів наук з державного управління» Свідоцтво серія ДК No4957 від
18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.*

Надруковано рекламним агентством
«GoToPrint» Адреса, Україна,
Київська обл., м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
e-mail: gotoprintinfo@gmail.com